

УДК 378: 37.07

Редько С.,*доцент кафедри управління
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат психологічних наук, доцент;***Панченко А.,***доцент кафедри управління
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат наук з державного управління, доцент*

ПІДГОТОВКА КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується важкими, а іноді й суперечними соціально-економічними та політичними змінами. Розбудова відкритого громадянського суспільства, національної культури постійно супроводжується не лише боротьбою із застарілими стереотипами часів Радянського Союзу, але й ускладнюється здатністю реагувати на виклики сьогодення українським управлінцем на державному рівні та на рівні організації. За таких умов на навчальні заклади України, зокрема загальноосвітні, покладені особливі завдання: не тільки забезпечити умови, необхідні для отримання освіти, а й сформувати національно свідому, творчу особистість, відповідальну за свою долю, долю суспільства, своєї держави. Але реалізація загальноосвітнім навчальним закладом (далі — ЗНЗ) функцій, покладених на нього суспільством, значною мірою залежить від рівня управлінських та особистісних компетенцій керівника, його лідерських якостей, здатності згуртувати педагогічний колектив навколо себе щодо вирішення проблем і завдань будь-якого характеру, приймати якісні та своєчасні управлінські рішення, створювати мікроклімат взаємної поваги у ставленні між собою вчителів, учнів та їхніх батьків тощо.

Дослідженню питань управління ЗНЗ присвячені наукові роботи таких українських та зарубіжних науковців, а саме:

О. Автенюк, В. Афанасьєва, Д. Гвішіані, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, С. Крисюка, Н. Мойсеюк, В. Пікельної, Є. Хрикова та ін.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні необхідності підготовки керівників ЗНЗ до управлінської діяльності в сучасних умовах розвитку освітньої системи України.

Як зазначає Н. Мойсеюк, сучасна система управління ЗНЗ має низку характерних особливостей: процес децентралізації, тобто передача ряду функцій і повноважень від вищих органів управління нижчим (державні органи розробляють найбільш загальні стратегічні напрями, а обласні й районні спрямовують зусилля на вирішення конкретних, фінансових, кадрових, матеріальних, організаційних проблем; перехід від державного до державно-громадського управління освітою (органами громадського самоврядування ЗНЗ є загальні збори (конференція) колективу, рада ЗНЗ, районна, обласна конференції працівників освіти; районна рада з питань сучасної освіти, всеукраїнський з'їзд працівників освіти) [2, 552]. Отже, реалії сьогодення вимагають об'єднання держави і суспільства задля формування державної політики в галузі освіти, питань навчально-виховної, методичної, економічної, фінансово-господарської діяльності закладів освіти.

Є. Хриков виділяє чотири основні концепції управління освітнім закладом, що ґрунтуються на таких критеріях: економічна ефективність освітньої установи, педагогічна ефективність, гнучкість, релевантність [3, 30–31].

Наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. поряд зі змінами ринкових умов, розвитку технологій змінилися і підходи до управлінської діяльності керівника ЗНЗ, виникла необхідність підготовки керівників нової генерації. З цією метою у вищих навчальних закладах проводиться підготовка магістрів зі спеціальності «Управління навчальним закладом», які краще забезпечують управління ЗНЗ у мінливому та швидкозмінюваному соціально-економічному оточенні, що висуває нові ролі до управлінської діяльності керівника. Для цього в програмі підготовки керівників особливу увагу зосереджено на єдності трьох основних ролей управлінця: конструктора (спрямовує зусилля на проектування гнучкої організаційної структури, здатної до інновацій та змін); стратега (вимагає перспективного, стратегічного бачення розвитку організації та її впливу на середовище, вміння гнучко мислити й розробляти різні стратегічні сценарії); лідера (повинен виховувати у своїх підлеглих та колег

спільне бачення місії організації, поєднуючи інтереси колективу з інтересами громадськості).

Підготовка керівників ЗНЗ, як свідчить досвід, забезпечується цілісним комплексом умов (прогностичні, педагогічні, психологічні, кадрові, організаційні, правові тощо), на створення якого повинно бути спрямоване управління школою. Механізмом його формування є встановлення управлінських відносин, які дають можливість розв'язати важливе завдання трансформації зовнішніх чинників функціонування ЗНЗ у внутрішні особливості й умови здійснення його мети, розробки нової сучасної моделі управління.

Модель управління сучасним ЗНЗ, як зазначав С. Крисюк, має вирізнятися «відкритістю та демократичністю, органічним поєднанням державного і громадського впливу на освітній процес. Фундаментом зазначеної моделі є учасники навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. Саме на них спрямована діяльність усієї освітньої системи. При цьому реалізація поставлених освітянських завдань покладається на керівників шкіл. У сучасних умовах директор загальноосвітнього навчального закладу має стати лідером освітнього середовища, здатним самостійно сформулювати стратегію функціонування навчального закладу» [1, 215].

Таким чином, керівнику ЗНЗ для успішної управлінської діяльності необхідно володіти вмінням системного аналізу проблем, що виникають, розуміти специфіку завдань і методів управління сучасного навчального закладу. Саме раціональне поєднання класичних та інноваційних функцій, форм і методів управлінської діяльності є основою ефективної діяльності керівника ЗНЗ при формуванні творчого педагогічного колективу, оновленні змісту та методів навчально-виховного процесу, гуманізації, відкритості освітньої системи загалом. Подальшого дослідження потребує створення сприятливих умов стимулювання навчання для самовдосконалення студентів-магістрантів спеціальності «Управління навчальним закладом».

ДЖЕРЕЛА

1. Крисюк С.В. Державне управління освітою: навчальний посібник для слухачів, аспірантів і докторантів спеціальності «Державне управління освітою» / С.В. Крисюк. — К. : НАДУ, 2009. — 220 с.

2. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н.Є. Мойсеюк. — 5-те видання, доповнене і перероблене. — К., 2007. — 656 с.
3. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом : навч. посіб. / Є.М. Хриков. — К. : Знання, 2006. — 365 с.

The article highlights actuality of secondary school head teachers training for management activities in conditions of development of modern education in Ukraine, not only to ensure the conditions necessary for getting the education, but to form national conscious, creative personality. It studies the thesis by Ukrainian and foreign scientists on the following problem. It is determined that management of secondary schools head teachers greatly depends on the level of management and personal competencies of the leader, his leadership qualities, ability to unite around him teaching staff to solve different problems and tasks, making quality and timely management decisions. In order to ensure efficient management carrying out secondary school head teachers training on specialty «Management of Education Institution» special attention focuses on the development by Masters the unity of three main roles: constructor, strategist and leader. Taking into account the holistic set of conditions (prognostic, educational, psychological, organizational, legal, etc.) the creation of them should be directed to school management. The article outlines directions of improvement of the process and further research on this problem.

Key words: management activity, secondary school management, secondary school head teacher, secondary school head teachers training.